

## PRZYKŁAD DOBREJ PRAKTYKI

### do opublikowania na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w Kielcach

Imię i nazwisko dyrektora szkoły/placówki:

Małgorzata Szczepańska

Pełna nazwa szkoły/placówki, w której realizowane jest działanie:

Zespół Szkół Nr 2- Liceum Ogólnokształcące im. Bartosza Głowackiego w Opatowie

Adres: 27-500 Opatów, ulica Sempołowskiej 1

Strona internetowa: <https://lo.opatow.ids.pl/>

Tel.: 15 8682035 tel. kom. +48 661951370

E-mail: [lo@opatow.edu.pl](mailto:lo@opatow.edu.pl)

Imię i nazwisko, stanowisko osoby odpowiedzialnej za wartość merytoryczną publikacji:

Agnieszka Stefańska – nauczyciel historii, HiT, edb

Zakres działania:

*(proszę zaznaczyć „x” właściwe pole)*

- Edukacja, dydaktyka ☒

- Wychowanie, opieka i profilaktyka ☐

-Zajęcia wspomagające rozwój ucznia ☒

- Organizacja i zarządzanie ☐

- Działania innowacyjne ☒

- Nauczanie zdalne ☐

- Inne obszary *(określić jakie)* ☐

Temat dobrej praktyki:

„Zastosowanie informacji zwrotnej zamiast bieżących ocen cyfrowych oraz metod zwiększających aktywność uczniów na zajęciach”.

Czas/okres realizacji: : etap edukacyjny: szkoła ponadpodstawowa, działania realizowane od 2022 r. są nadal kontynuowane.

Cele działania:

- zwiększenie aktywności ucznia w procesie uczenia się poprzez zastosowane metody pracy;
- kształtowanie umiejętności samodzielnego poszukiwania wiedzy i korzystania z różnorodnych źródeł informacji, krytycznego formułowania i wypowiadania własnych opinii;
- rozwijanie u ucznia poczucia odpowiedzialności za własny rozwój - umiejętności przyszłości 4K (kooperacja, krytyczne myślenie, komunikacja i kreatywność);
- rozwijanie umiejętności samooceny: „wiem co wiem i wiem czego jeszcze nie wiem”;
- budowanie dobrych, przyjaznych warunków i relacji nauczyciel-uczeń, uczeń-nauczyciel, uczeń-uczeń.

Szczegółowy opis działania:

Przedstawione działanie polega na rezygnacji z wystawiania bieżących ocen cyfrowych na zajęciach przedmiotowych, na rzecz informacji zwrotnej oraz na zastosowaniu innej organizacji procesu uczenia się. Nauczyciele zainicjowali zmianę organizacji procesu uczenia się i sposobu oceniania na swoich zajęciach, stosując informację zwrotną, zarówno ustną w czasie zajęć, jak i pisemną, po przeprowadzonych testach i sprawdzianach. W oparciu o podstawę programową opracowali wymagania edukacyjne, czyli oczekiwane przez nich osiągnięcia ucznia w zakresie wiadomości i umiejętności. Wymagania edukacyjne posłużyły do sformułowania celu/celów zajęć oraz kryteriów sukcesu, które są przekazywane uczniom do każdej lekcji. Cel/cele lekcji to wiadomości i umiejętności, które uczeń/uczniowie powinni opanować po danej lekcji. Kryteria sukcesu to „droga” do opanowania celu/celów, wskazując

krok po kroku, jakie informacje uczeń/uczniowie powinni przyswoić, aby cel został przez nich osiągnięty.

Poniżej znajduje się przykład zaczerpnięty z lekcji historii realizowany w klasie drugiej w roku szkolnym 2023/2024.

Podstawa programowa (przed zmianami)

-wyjaśniasz **przyczyny** i opisujesz skutki rewolucji francuskiej (ze szczególnym uwzględnieniem rewolucyjnego programu stworzenia „nowej Francji” i „nowych Francuzów”);

- oceniasz znaczenie rewolucji amerykańskiej i francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej.

Temat: Rewolucja francuska.

Cel: Potrafisz wyjaśnić przyczyny rewolucji francuskiej.

Kryteria:

1. Znasz przyczyny problemów gospodarczych Francji.
2. Znasz podział społeczeństwa francuskiego oraz wiesz jakie przywileje i obowiązki miały poszczególne stany.
3. Wiesz dlaczego władca nie cieszył się autorytetem wśród poddanych.
4. Wiesz jakie działania podjął król w celu poprawy sytuacji państwa i jakie spowodowało to skutki.

Na zajęciach uczniowie pracują w zmieniających się grupach, czasami w parach lub trójkach. Nauczyciel zmienia skład grup, czasami uczniowie sami decydują z jakimi osobami będą pracować nad podanym przez nauczyciela zagadnieniem/problemem. Pracując razem uczniowie mają możliwość: uczenia się od siebie, słuchania siebie nawzajem, wypracowania wspólnego stanowiska, odpowiedniego planowania czasu przeznaczonego na wykonanie zadania, podziału obowiązków w grupie, oswojenia się z błędem. W trakcie pracy uczniów nauczyciel obserwuje uczniów, nie podaje gotowych rozwiązań, a w przypadku pytań, wątpliwości, odwołuje się do uczniów, ich wiedzy, kreatywności, pomysłowości.

Przy wykonywaniu różnorodnych zadań, które często mają charakter **zadań edukacyjnych**, uczniowie opracowują wspólnie zagadnienie/problem, odwołują się do kryteriów sukcesu, co ułatwia im określenie, na jakim są etapie w drodze do opracowania zagadnienia i osiągnięcia celu. Warto zauważyć, że nie każdą lekcję można przeprowadzić wykorzystując zadanie edukacyjne, wymaga ono dokładnego zaplanowania, przemyślenia pod kątem efektywności i skuteczności, zbudowane jest zgodnie z potrzebą celu i to je odróżnia od zadania z podręcznika – celowość, dopasowanie do potrzeb lekcji, zaangażowanie uczniów i ich działanie.

**Przykład zadanie edukacyjnego do zaprezentowanej lekcji historii:**

Jesteście intendentami w czasach rządów Ludwika XVI, piszecie sprawozdanie (lub petycję) do władcy dotyczące (dotyczącą) sytuacji w kraju.

Wasze wypowiedzi powinny zawierać następujące elementy:

- zwróćcie się bezpośrednio do władcy.
- przedstawcie sytuację gospodarczą państwa i podajcie przyczyny (sprawdźcie kryterium 1).
- przedstawcie sytuację społeczną i podajcie przyczyny (sprawdźcie kryterium 2).
- zaproponujcie władcy konkretne rozwiązania (sprawdźcie kryterium 4).
- odnieście się do już podjętych przez władcę rozwiązań i wyciągnijcie z nich wnioski (sprawdźcie kryterium 3).

Wykorzystajcie informacje z podręcznika, vademecum i bądźcie kreatywni :)

Powodzenia!

W trakcie prezentacji prac waszych kolegów z innych grup uważnie słuchajcie i zaznaczcie, czy uwzględnili oni w swoich pracach wymagane elementy. Na przygotowanie zadania macie 15/20 minut.

Kolejne zmiany przeprowadzone przez nauczycieli dotyczyły zmiany aranżacji przestrzeni w salach lekcyjnych. Ustawienie ławek w „wyspy” pozwala na dotarcie w trakcie zajęć do każdego ucznia, obserwowanie i monitorowanie procesu uczenia się. Uczeń nie ma możliwości „schowania się” za plecami kolegów, jego praca lub jej brak jest widoczna dla

nauczyciela. Daje to szansę na sprawdzenie, jakie są powody braku aktywności, czy wynikają one z gorszej dyspozycji dnia, czy np. z braku pomysłu na wykonanie zadania i wówczas nauczyciel ma możliwość zareagowania.

Zastosowane przez nauczycieli metody pracy (rutyny myślenia krytycznego, metody: puzzli, „wędrujących plakatów”, grup eksperckich, projektu, zadania edukacyjne) pozwalają na zwiększenie aktywności uczniów, którzy opracowują wspólnie materiał, kształtując m.in. umiejętności: samodzielnego poszukiwania wiedzy, korzystania z różnorodnych źródeł informacji, krytycznego formułowania i wypowiadania własnych opinii. W przygotowaniu zadania uczniowie odwołują się do celu/celów i kryteriów sukcesu. Wykonane zadania prezentowane są w różny sposób, na forum klasy lub grupy w zależności od ich rodzaju (prezentacja pracy metodą projektu będzie się różniła od prezentacji zadania edukacyjnego, czy pracy metodą grup eksperckich). W ocenie zadania, przygotowanego materiału, bierze udział nie tylko nauczyciel, ale także uczniowie z tych samych lub innych grup, oceniając, czy zadanie zostało wykonane prawidłowo, czy spełniło wszystkie podane kryteria, jak można było inaczej je wykonać, co następnym razem zrobić lepiej, co i dlaczego sprawiło największy problem. Uczniowie otrzymują więc **informację zwrotną** nie tylko od nauczyciela, ale także od swoich kolegów. Pod koniec zajęć uczniowie dokonują samooceny, zaznaczają, czy osiągnęli cel/cele zajęć. W przypadku jeśli cel/cele nie zostały osiągnięte, nauczyciele wracają do nich jeszcze raz.

Poniżej karta oceny pracy grup oraz karta samooceny

#### OCENA PRAC GRUP

| Informacje                           | Grupa I | Grupa II | Grupa III | Grupa IV | Grupa V |
|--------------------------------------|---------|----------|-----------|----------|---------|
| Praca jest sprawozdaniem lub petycją |         |          |           |          |         |
| Zwroty skierowane są do władcy       |         |          |           |          |         |

|                                                            |  |  |  |  |  |
|------------------------------------------------------------|--|--|--|--|--|
| Podana jest sytuacja finansowa państwa francuskiego        |  |  |  |  |  |
| Przedstawiona jest sytuacja społeczna państwa francuskiego |  |  |  |  |  |
| Podane są propozycje dla władcy (jakie?)                   |  |  |  |  |  |
| Podane są wnioski z działań władcy (jakie?)                |  |  |  |  |  |

## SAMOOCENA

| L p. | Kryteria                                                                                                 | Umiem | Jeszcze nie umiem |
|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|-------------------|
| 1.   | Znam przyczyny problemów gospodarczych Francji.                                                          |       |                   |
| 2.   | Znam podział społeczeństwa francuskiego oraz wiem jakie przywileje i obowiązki miały poszczególne stany. |       |                   |

|                                                                                        |                                                                                                 |     |             |
|----------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------------|
| 3.                                                                                     | Wiem dlaczego władca nie cieszył się autorytetem wśród poddanych.                               |     |             |
| 4.                                                                                     | Wiem jakie działania podjął król w celu poprawy sytuacji państwa i jakie spowodowało to skutki. |     |             |
| Cel: Potrafię podać przyczyny rewolucji francuskiej, czy już go osiągnęłaś/osiągnąłeś? |                                                                                                 | Tak | Jeszcze nie |

Po zrealizowaniu danej części materiału uczniowie otrzymują zagadnienia do testu/sprawdzianu. Piszą go indywidualnie, w parach lub grupach. Do każdego testu/sprawdzianu uczniowie otrzymują **pisemną informację zwrotną**, które wymagania mają opanowane, a do których jeszcze powinni wrócić. Wyniki są zapisywane w dzienniku w formie procentowej. Testy/sprawdziany uczniowie muszą poprawić, jeśli nie opanowali wymagań lub jeśli nie są zadowoleni ze swoich wyników.

Oceny półroczne/roczne ustalane są wspólnie przez nauczyciela i ucznia w trakcie rozmów.

Odbývają się w one czasie zajęć i trwają zazwyczaj kilka minut. Uczniowie przygotowują samooceny na podstawie arkusza opracowanego przez nauczyciela. Odwołując się do wymagań edukacyjnych uzasadniają swoją ocenę, zaznaczając, które z nich opanowali, a które jeszcze nie. W przypadku rozbieżności pomiędzy oceną nauczyciela i ucznia, nauczyciel wspólnie z uczniem ustala termin poprawy oceny, odbywa się ona na podstawie wysłanych zagadnień.

Samoocena pozwala uczniom na: poznanie swoich mocnych i słabych stron w edukacji i skupieniu się na obszarach wymagających poprawy, rozwój krytycznego myślenia, aby ocenić swoje postępy muszą myśleć analitycznie. Zachęca do większej odpowiedzialności za własny proces uczenia się, umożliwia ustalenie realistycznych celów edukacyjnych, pomaga uczniom w redukcji stresu związanego z ocenami, ponieważ mają większą kontrolę nad procesem uczenia się i lepiej rozumieją swoje osiągnięcia. Uczniowie, którzy regularnie oceniają swoje postępy są bardziej zmotywowani do nauki. Nawet niewielkie osiągnięcie w edukacji powoduje uczucie satysfakcji i dumy i daje poczucie sprawstwa.

Podczas rozmowy nauczyciela z uczniem, uczeń może wyrazić swoje potrzeby i obawy dotyczące nauki, co może prowadzić do bardziej spersonalizowanego wsparcia ze strony nauczyciela. Nauczycielom taka rozmowa pozwala na: lepsze poznanie ucznia, dostosowanie metod i form nauczania, zmniejszenie obciążenia związanego z monitorowaniem procesu uczenia się ucznia.

Rozmowa dotycząca samooceny prowadzi do bardziej otwartej i konstruktywnej komunikacji między nauczycielami a uczniami. Służy budowaniu dobrych relacji. Uczniowie, którzy czują się słuchani i rozumiani, są bardziej skłonni do angażowania się w naukę.

Opis uzyskanych efektów:

Opisane działania dają konkretne efekty zarówno uczniom, jak i nauczycielom.

Dla uczniów:

- uczenie się we własnym tempie, bez stresu, w przyjaznej atmosferze;
- mniejsze obciążenie psychiczne, brak ocen zmniejsza strach i lęk, co może prowadzić do bardziej pozytywnego nastawienia do nauki;
- poznanie swoich mocnych i słabych stron, dzięki szczegółowej informacji zwrotnej mogą lepiej zrozumieć, jakie obszary wymagają poprawy i jakie są ich mocne strony;
- oswojenie z błędem,
- rozwój krytycznego myślenia, uczą się analizować swoje prace i myśleć krytycznie o swoim procesie uczenia się;
- koncentracja na konkretnych obszarach, informacja zwrotna może pomóc zidentyfikować konkretne obszary, które wymagają poprawy, co może prowadzić do głębszego zrozumienia zagadnień przedmiotowych;
- rozwój umiejętności rozwiązywania problemów, dzięki wskazówkom nauczyciela;
- skupienie się na procesie uczenia się, a nie na wyniku/ocenie, co zwiększa motywację wewnętrzną;

- nabywanie niezwykle ważnych kompetencji społecznych: współpracy, komunikacji, kreatywności, uczenia się od siebie; uczniowie w czasie pracy stanowią dla siebie wsparcie, odwołują się bowiem często do swojej wiedzy i doświadczenia.

Dla nauczycieli:

- dostosowanie metod nauczania do indywidualnych potrzeb i stylów uczenia się uczniów;
- refleksja nad własnym nauczaniem, informacja zwrotna od uczniów pozwala na doskonalenie warsztatu pracy nauczyciela, na wprowadzanie nowych narzędzi i technik;
- poprawa efektywności nauczania, możliwość reagowania na błędy uczniów tu i teraz, co uniemożliwia utrwalenia nieprawdziwych informacji;
- planowanie lekcji dostosowanych do celów nauczania, optymalizacja zajęć;
- budowanie relacji nauczyciel-uczeń, uczeń-nauczyciel opartych na wzajemnym szacunku i zaufaniu;
- możliwość udzielania wsparcia uczniom w celu przezwyciężenia ich trudności.

Te efekty mogą znacząco przyczynić się do stworzenia bardziej efektywnego, angażującego i wspierającego środowiska edukacyjnego, które lepiej odpowiada na potrzeby uczniów i nauczycieli

Wnioski z realizacji:

Zastosowane działania pomagają uczniom w dokonywaniu samooceny, kształtują odpowiedzialność za swój proces uczenia się, pozwalają na podniesienie świadomości uczniów co do wymagań edukacyjnych z zakresu podstawy programowej.

Na czyje potrzeby odpowiada zrealizowany przykład dobrej praktyki (np.: uczniów, rodziców, nauczycieli, administracji placówki, społeczności lokalnej)? *(Proszę o udzielenie odpowiedzi pełnym zdaniem).*

Podany przykład dobrej praktyki odpowiada na potrzeby uczniów w zakresie oceniania, pozwala na wyeliminowanie lęku przed oceną cyfrową, buduje pewność siebie, wzmacnia mocne strony i pozwala na rozwijanie kompetencji przyszłości. Nauczycielom daje

możliwość planowania zajęć w kierunku bardziej efektywnej pracy uczniów na zajęciach. Rodzicom pozwala na lepsze poznanie dziecka, jego osiągnięć i sukcesów edukacyjnych.

W jaki sposób zostanie zapewniona ciągłość/trwałość/cykliczność działań zrealizowanych w ramach dobrej praktyki?

Opisane działania zostały kilkakrotnie zaprezentowane m.in.: w trakcie wojewódzkiej debaty zorganizowanej w marcu 2023 r. przez Instytut Zwinnej Edukacji, pod nazwą „Doceń mnie, a nie oceń”, w czasie dwóch ogólnopolskich konferencji we wrześniu 2023 r oraz w kwietniu 2024 r. organizowanych przez wspomniany instytut. W czasie tej ostatniej nauczyciele przygotowali zajęcia otwarte dla uczestników konferencji z historii, chemii, biologii, geografii oraz języka angielskiego, przedstawiając w jaki sposób pracują wraz ze swoimi uczniami i jak wykorzystują informację zwrotną w procesie uczenia się.

Nauczyciele zostali przygotowani do wdrażania zmian, odbyli szereg szkoleń i warsztatów prowadzonych przez trenerów Instytutu Zwinnej Edukacji i Instytutu Krytycznego Myślenia. Od kwietnia 2023 r. do stycznia 2024 r. W szkole działał zespół wdrożeniowy, wprowadzający rutyny myślenia krytycznego na zajęciach z : historii, Hit, matematyki, geografii, chemii, języka angielskiego, języka polskiego i wychowania fizycznego. Działania podjęte w 2022 r. są nadal kontynuowane.

Instytucje wspomagające realizację dobrej praktyki:

Instytut Zwinnej Edukacji z Lublina;

Instytut Krytycznego Myślenia z Gdańska.

Trudności w realizacji (*ewentualne wskazówki w kwestii rozwiązywania problemów*):

Opisane działanie wymaga konsekwencji ze strony nauczycieli, szczególnie we wprowadzeniu metod, których uczniowie wcześniej nie znali. Duży problem może sprawić praca w zespołach, część uczniów niechętnie współpracuje ze swoimi rówieśnikami. Należy jednak szukać takich rozwiązań, które pozwolą na współpracę uczniów np. poprzez zmiany grup, obserwację przez uczniów jak inne grupy pracują, co pozwoli na znalezienie odpowiedzi na pytanie, dlaczego inne grupy są skuteczne.

Kolejnym problemem może być brak zaangażowania uczniów na zajęciach, jeśli jednak są one przygotowane i zaplanowane w odpowiedni sposób i zainspirują uczniów do działania, będą oni nie tylko aktywnie w nich uczestniczyć, ale przede wszystkim zaczną poszukiwać wiedzy i nowych rozwiązań. Wymagają więc cierpliwości i wytrwałości, zarówno ze strony nauczycieli, jak i uczniów

Uzasadnienie zgłoszenia:

Współczesny świat ulega dynamicznym zmianom. Szkoła nie może pozostać obojętna na te przeobrażenia. Powinna otwierać się na nowe wyzwania i zmieniać się, uwzględniając także najnowsze dokonania i badania naukowców.

To właśnie świat nauki zwrócił uwagę na mechanizmy odpowiedzialne za uczenie się naszego mózgu. Neurodydaktyka, bo o niej właśnie mowa, kładzie przede wszystkim nacisk na odpowiednie warunki do rozwoju: przyjazne, komfortowe, bez stresu, pozwalające na osiąganie dużych i małych sukcesów ucznia i uczenie się we własnym tempie. Wskazują jak istotne dla pracy mózgu są relacje społeczne, zaangażowanie, rozbudzenie ciekawości, odwoływanie się do emocji i poznawanie nowych rzeczy.

Rezygnacja z ocen cyfrowych na rzecz informacji zwrotnej pozwala na stworzenie właśnie takich warunków, gdzie uczeń zdobywa nową wiedzę i umiejętności, rozwijając kompetencje niezbędne w przyszłości: komunikację, krytyczne myślenie, kreatywność, kooperację.

Wykaz załączników:

- zdjęcia z lekcji historii,

*Wyrażam zgodę na opublikowanie na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w Kielcach przedstawionego przykładu dobrej praktyki.*

*Miejscowość, data:*

*Opatów 22.10. 2024 r.*

*Z poważaniem*

*Imię i nazwisko podpisującego*

*Małgorzata Szczepańska*

*Stanowisko podpisującego*

*Dyrektor Zespołu Szkół Nr 2*

*(podpisano elektronicznie)*